

Til	Kjersti Toppe
Fra	NHO Service og Handel
Kopi	[Kopimottakere]
Dato	15. november 2017
Sak	Momenter ifm Dok 8 32S (2017-2018) "om å sikre åpenhet i helse – og omsorgsinstitusjoner som utfører tjenester i kommunal regi"

Vi ønsker med dette å gi innspill og kommentarer til forslaget fra SVs representanter, Andersen, Øvstegård og Wilkinson.

Innledningsvis understreker vi at vi fullt ut deler forslagsstillernes synspunkt om at åpenhet om de tjenestene som leveres, er en grunnleggende forutsetning for trygghet for pasienter og pårørende. Det er viktig med gode systemer for å avdekke kritikkverdige forhold. Kontrollregimet må gjelde likt for alle som leverer tjenester innen helse og omsorg.

Forslaget reiser en rekke spørsmål. Ikke minst er det grunn til å sette spørsmål ved premissene for forslaget. Til slutt i notatet tillater vi oss å minne om et forslag vi mener vil bidra til økt kunnskap og åpenhet om kvalitet og grunnlag for forbedringer.

Ad premissene:

Forslagsstillerne påstår at private aktører ikke er underlagt tilstrekkelig offentlig tilsyn. Dette blir ikke begrunnet. Isteden insinueres det at private aktører er tjent med manglende tilsyn for å kunne tilsløre kritikkverdige forhold og "hente ut profitt".

Behovet for ytterligere regulering av private tjenesteleverandører illustreres med gjengivelse av grov omsorgssvikt i Tromsø, slik det ble avdekket og omtalt av Nordlys i 2015. Det er viktig å understreke at denne saken omhandlet alvorlige avvik i hjemmetjenester utført i kommunal egenregi. Videre nevner forslagsstillerne avdekning av alvorlige avvik i Trondheim. Heller ikke her handlet det om private tjenesteleverandører. Det er grunn til å spørre hvorfor forslagsstillerne fremhever avdekkede alvorlige saker i kommunenes egne tjenester når hensikten deres er å endre reglene for private tjenesteleverandører.

Forslagsstillerne trekker frem en nylig sak knyttet til Moss kommune og selskapet Norlandia. Norlandia vil i eget møte med komiteen (sammen med Spekter), redegjøre nærmere for fakta i denne saken.

Det er et faktum at private leverandører av helse – og omsorgstjenester får gode tilbakemeldinger i kommunale undersøkelser av kvalitet. Det gjelder også brukerundersøkelser. Det er godt dokumentert fra Oslo, hvor kvalitet måles systematisk i eldreomsorgen, at de private leverandørene (ideelle og øvrige private) kommer best ut i kvalitetsmålinger. Dette gjelder også for Moss kommune, som vi nevner siden kommunen er trukket frem av forslagsstillerne. Her har rådmannen nylig¹ påpekt at grad av tilfredshet hos de som mottar tjenester fra private leverandører "er lik eller marginalt bedre enn hos dem som mottar tjenester fra kommunale virksomheter". Rådmannen påpeker i denne sammenheng også at rekommunalisering av tjenestene i kommunen vil gi en klar merkostnad.

Nærmere om hva som blir kontrollert etter dagens regler

Som en tommelfingerregel gjelder at tilbudet alltid gjenspeiler kontraktsgrunnlaget. Med det mener vi at det aller meste kan reguleres i avtalen mellom partene. For partene (typisk kommunen og den private leverandøren) kan tilsyn og kontroll avtales utover det som er lovpålagt.

Private leverandører er gjenstand for tilsyn fra Arbeidstilsynet, Helsetilsynet, Mattilsynet og andre relevante tilsynsorganer. For eksempel har Helsetilsynet ved Fylkesmannen rett til innsyn etter helsetilsynsloven. Det følger av tolkningen av loven at denne retten også gjelder rett til innsyn hos private tjenesteleverandører. Kommunene må selvsagt ha mulighet til å sjekke om tjenestene de bestiller er forsvarlige. Denne retten har de i dag.

Alle som leverer helse – og omsorgstjenester på vegne av det offentlige er underlagt samme krav som det offentlige selv. Når det gjelder **bemanning** er det krav i konkurransegrunnlag og kontrakt som den private leverandøren er pålagt å følge. Forslagsstillerne hevder at manglende kontroll gir private aktører mulighet til å redusere bemanningen for å tjene mer penger. Det er en udokumentert påstand. I Oslo, som har stort omfang av privat drift av sykehjem, og lengst erfaring med dette, er fagtettheten størst på de privatdrevne sykehjemmene.

Når det gjelder **regnskap** for private selskaper så er disse tilgjengelige i Brønnøysund. Ingenting kan skjules. Aksjeloven er nærmest en "gullstandard" for transparens i bedrifters økonomiske forhold. I de tilfellene hvor det offentlige anskaffer raskt og dyrt uten skikkelig konkurranse – kan det være risiko for uprofesjonelle leveranseforhold og fordeling av risiko. Men ingen ting av dette oppstår som følge av manglende kontroll eller innsyn, men som følge av mangel på innkjøpskompetanse, manglende konkurranse og monopolisering.

Når det gjelder **lønn** så gjentar forslagsstillerne myten om dårligere lønn i privat sektor. Det er slik at ved offentlige kontrakter i dag, over de nye terskelverdiene, så pålegges det offentlige å stille kontraktskrav om å følge gjeldende landsdekkende tariffavtaler. Her kontraktsforplikter de private seg til fullt innsyn fra det offentlige. For å tiltrekke og beholde den svært etterspurte kompetansen innen helse og omsorg, sier det seg selv at man må tilby attraktive lønns- og arbeidsforhold. NHO Service og Handel har tariffavtale med Norsk Sykepleierforbund og

¹ Moss kommune 09.10 2017 Saksutredning – Kommunalisering av konkurranseutsatte virksomheter og avvikling av brukervalg for hjemmebaserte tjenester

Fagforbundet. Avtalen er en minstelønnsavtale som innebærer at bedriftene selv forhandler lokalt med de ansatte utover "gulvet" som fastsettes i tariffavtalen. Altså, ingen får utbetalt minstelønn – alle tjener mer enn hva som fremgår av tariffavtalen.

Oppdragsgiver kan alltid kontrollere at den private leverandøren har lovlige **pensjonsvilkår**. Private selskaper innen helse og omsorg har innskuddspensjon for sine ansatte. Innskuddspensjon er det som er vanlig for alle i privat sektor, uavhengig av bransje: Innskuddspensjon er i tråd med pensjonsreformens mål om et bærekraftig pensjonssystem som styrker arbeidslinja.

Vi har for øvrig lang erfaring med god kontakt med samtlige tilsyn fra NHO Service og Handel sin side, og vi kan forsikre om at vi aldri har registrert noe offentlig tilsyn hevde at de har et hjemmelsproblem med innsyn og kontroll med private leverandører.

Vi spør oss derfor om hva forslagsstillerne mener man har for lite informasjon om i dag? Hva er det de mener er nødvendig å vite som man ikke har tilgang til med dagens regelverk, eller som man ikke kan regulere i kontrakt mellom partene? Hvilken merverdi gir forslagene?

Forholdet til andre lover

Forslagsstillerne poengterer at private tjenesteleverandører ikke er underlagt samme krav om å følge forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven. Dette er lover som er ment å regulere helt andre forhold enn det offentliges forhold til næringslivet. Forvaltningsloven gjelder ved myndighetsutøvelse. Offentlighetsloven gjelder innsyns i korrespondanse. Dette er ikke relevante lover i denne sammenhengen.

Som nevnt over vil innsyn etter offentlighetsloven i praksis gjelde også for private i avtale med det offentlige om offentlig lovpålagte og finansierte oppgaver. Dette følger av at den offentlige oppdragsgiveren (kommune/stat) kan kreve innsyn fra leverandøren i det som er nødvendig for å imøtekomme offentligheten, f.eks. mediens rett til innsyn i de offentlige finansierte og lovpålagte tjenestene (kommunal/privat og ideell).

Avslutningsvis vil vi understreke det selvfølgelig i at det offentlige i rollen som kontraktspart skal ha den informasjon de ber om. Det betyr ikke det samme som at allmenheten skal ha samme rett. Dette følger av viktige hensyn som personvern og respekt for konkurransesensitive forhold i markedet den private aktøren opererer i.

Støtte til forslagsstillerne om brukerundersøkelser

Så vil vi gi forslagsstillerne støtte når det gjelder brukerundersøkelser. Forslagsstillerne hevder at private institusjoner kan unnlate å delta i kommunale satsinger og felles brukerundersøkelser. Vår erfaring er at de fleste private leverandører i avtale med det offentlige, deltar i brukerundersøkelser og at dette også kan kreves i kontraktene. Dersom dette er et omfattende problem, innenfor visse tjenesteområder, så støtter vi forslag som krever

deltagelse i brukerundersøkelser. Derfor støtter vi forslag som innebærer krav til alle om deltagelse i brukerundersøkelser. Det må gjelde likt for alle, både offentlig- og privatdrevne institusjoner, som utfører tjenester på vegne av det offentlige.

Samtidig er det et faktum at alt for få kommuner måler kvaliteten på tjenester innen eldreomsorg systematisk. Dette har også Forbrukerrådet fremhevet som et problem. Vi har fra vår side tatt til orde for innføring av et nasjonalt system for måling av kvalitet i eldreomsorgen – gjeldende for alle uavhengig av organisasjonsform – for å sikre at kvalitet blir målt systematisk i alle kommuner. Systematisk måling, på samme måte etter samme indikatorer, i alle kommuner, og åpenhet om resultatene.

Dersom dere har spørsmål eller ønsker at vi utdyper dette nærmere, håper vi dere tar kontakt med undertegnede.

Med vennlig hilsen

Dag Ekelberg

Direktør for næringspolitikk

NHO Service og Handel

Tlf. 95 05 05 59

dag.ekelberg@nhoservice.no